

MONTAŻYSTA DŹWIĘKU¹

I. PODSTAWOWE ZADANIA

- 1.1. Montażysta dźwięku jest autorem montażu dźwięku (zsynchronizowanego z obrazem) w filmie.
- 1.2. Montażysta dźwięku ustala z Operatorem dźwięku a pośrednio także z Reżyserem i Producentem ogólne założenia artystyczne realizacji filmu, uzgadnia metodę i całą koncepcję zmontowania dźwięku filmu oraz doprowadza do jej zrealizowania, zgodnie z twórczą stylistyką dzieła filmowego. Montażysta dźwięku wykonuje zadanie twórczej organizacji przebiegu sekwencji, scen i ujęć filmu w czasie, dostosowując się do nadrzędnego względem dźwięku montażu obrazu, wpływając pośrednio na tempo filmu, jego nastrój i dynamikę; odpowiada także za jakość techniczną montażu dźwięku.
- 1.3. Montażysta dźwięku dostosowuje swoje zapotrzebowanie na sprzęt, materiały oraz skład personelu pomocniczego do wybranych przez Producenta podstawowych parametrów technologicznych i odpowiadających im technicznie standardom montażowym.

II. ZALEŻNOŚCI SŁUŻBOWE

- 2.1. Montażysta dźwięku podlega artystycznemu kierownictwu Operatora dźwięku odpowiedzialnego za montaż dźwięku, udźwiękowienie i zgranie oraz pośrednio Reżysera i Producenta. W dziedzinie organizacyjnych dyspozycji podlega także Kierownikowi produkcji.
- 2.2. Montażysta dźwięku kieruje pracami i jest bezpośrednim przełożonym wszystkich pracowników pionu dźwiękowego (w tym Asystenta montażysty dźwięku, jeśli został zatrudniony).
- 2.3. Montażysta dźwięku ściśle współpracuje z Montażystą obrazu, Operatorem dźwięku, Konsultantem muzycznym, Grafikiem komputerowym, Supervisorem VFX i wykonawcami komputerowych efektów specjalnych, a także z innymi realizatorami oraz współpracownikami z ekipy filmowej; współpraca ta dotyczy wszelkich kwestii związanych z montażem obrazu i dźwięku oraz decyzjami mającymi wpływ na udźwiękowienie filmu.

III. ZASTĘPSTWO

- 3.1. Montażystę dźwięku, w przypadku jego czasowej nieobecności, zastępuje Drugi Montażysta dźwięku (jeśli występuje) lub Asystent montażysty dźwięku (w przypadku prostych czynności technicznych) lub Asystent operatora dźwięku.
- 3.2. W przypadku konieczności dłuższego zastępstwa Producent, za zgodą Operatora dźwięku i/lub Reżysera, wyznacza innego Montażystę dźwięku.

IV. PRAWA, OBOWIĄZKI I ZAKRES CZYNNOŚCI MONTAŻYSTY DŹWIĘKU

4.1. Ogólne prawa i obowiązki Montażysty dźwięku

- 4.1.1. Montażysta dźwięku ma prawo i obowiązek uczestnictwa w produkcji filmu od rozpoczęcia prac okresu montażu i udźwiękowania, po prace końcowe (opcjonalnie). Szczegółowy zakres prac i obowiązków Montażysty dźwięku określa umowa.
- 4.1.2. Montażysta dźwięku jest zobowiązany do realizowania poleceń Operatora dźwięku oraz artystycznych zamierzeń Reżysera filmu.

¹ W produkcji fabularnej zwykle jeden wiodący Montażysta dźwięku odpowiada za całość prac montażowych. Nie wyklucza to jednak zaangażowania osobnego specjalisty do spraw montażu dźwięku jedynie wybranego strumienia dźwięku – tj. dialogów, efektów czy muzyki lub Kreatora dźwięku (*sound design*).

- 4.1.3. Montażysta dźwięku ma obowiązek zapoznać się z tematyką filmu i szczegółowo przestudiować zatwierdzony przez Producenta do realizacji scenariusz oraz związane z nimi materiały dokumentacyjne, a w szczególności układ montażu obrazu offline.
- 4.1.4. Montażysta dźwięku jest zobowiązany przestrzegać zatwierdzonych terminów realizacji i warunków finansowych produkcji, bez uszczerbku dla wartości artystycznej filmu.
- 4.1.5. Montażysta dźwięku jest zobowiązany zgłaszać Kierownikowi produkcji i/lub Producentowi wszystkie fakty i okoliczności ograniczające możliwość terminowego wykonania prac produkcyjnych i postprodukcyjnych oraz zagrażające przekroczeniem kosztów filmu, wnosząc jednocześnie konkretne rozwiązania zmierzające do usunięcia tych okoliczności.
- 4.1.6. Montażysta dźwięku ma prawo zaproponowania najbliższego współpracownika (Asystenta montażysty dźwięku), ale zwykle ta decyzja należy do Operatora dźwięku odpowiedzialnego za udźwiękowanie i zgranie. Ma także prawo zaproponowania instytucji/firm/usługodawców świadczących usługi montażowe oraz nośników dźwięku o określonych parametrach technicznych, zgodnie z uzgodnioną technologią montażu obrazu i dźwięku, przy czym wstępnej akceptacji dokonuje Operator dźwięku, a ostatecznej akceptacji tych wyborów dokonuje Producent.
- 4.1.7. Montażysta dźwięku ma prawo wnioskować do Kierownika produkcji o wymianę podległego mu Asystenta montażysty dźwięku, jeśli są ku temu przesłanki wynikające z niewłaściwego przygotowywania pracy Montażysty dźwięku.
- 4.1.8. Montażysta dźwięku, poprzez możliwie jak najlepsze wykonanie swoich zadań, powinien przyczynić się do sprawnej obsługi prac okresu montażu i udźwiękowania oraz prac końcowych (czyli całego etapu postprodukcji), ale także, w miarę możliwości, udzielania konsultacji i pomocy głównym realizatorom w trakcie okresu zdjęciowego.
- 4.1.9. Montażysta dźwięku winien dążyć do optymalizacji prac okresu montażu i udźwiękowania poprzez wprowadzanie rozwiązań organizacyjnych dających możliwość równoległego przygotowywania poszczególnych elementów dźwięku do finalnego montażu dźwięku.
- 4.1.10. Montażysta dźwięku, jeśli takie prace powierzy mu Operator dźwięku odpowiedzialny za udźwiękowanie i zgranie, odpowiada za montaż dźwiękowych materiałów wyjściowych filmu umożliwiających nieskrępowaną dystrybucję filmu w kraju i za granicą na różnych polach eksploatacji, w zakresie uzgodnionym z Producentem, przy czym Producent może zdecydować o innym podziale obowiązków i zlecić te prace innym osobom lub firmom.
- 4.1.11. Montażysta dźwięku współpracuje z Operatorem dźwięku, a pośrednio z Kierownikiem produkcji i/lub Drugim kierownikiem produkcji ds. postprodukcji przy przygotowaniu szczegółowego kosztorysu filmu w zakresie zapotrzebowania na sprzęt i materiały oraz usługi związane z realizacją montażu dźwięku na wybranych nośnikach; na życzenie Kierownika produkcji pomaga w sprawdzeniu merytorycznym operacji gospodarczych związanych z techniką montażową potwierdzając podpisem właściwe dokumenty (faktury, rachunki, protokoły). Kierownik produkcji może jednak zlecić ten zakres prac innym osobom, np. Drugiemu kierownikowi produkcji ds. postprodukcji.
- 4.1.12. W wypadku osobistego powierzenia Montażysty dźwięku sprzętu technicznego, odpowiada on za jego prawidłową obsługę, eksploatację oraz ewentualną konserwację (o ile posiada stosowne kwalifikacje).
- 4.1.13. Podczas wszystkich prac Montażysta dźwięku dba o możliwość zastosowania rozwiązań odpowiednich dla skali rzeczywistych potrzeb organizacji przebiegu sekwencji, scen i ujęć w czasie ekranowym filmu. Odpowiednio do przyjętej koncepcji montażu dźwięku szuka oryginalnych rozwiązań oraz nowatorskich technicznie metod pracy (np. w dziedzinie montażu elektronicznego i zastosowania AI); zapoznaje się z nowymi technologiami z zakresu: montażu offline i online, grafiki, animacji oraz efektów komputerowych, bada możliwości wzbogacenia lub uzupełnienia oprawy wizualnej filmu w okresie montażu

i udźwiękowienia i wskazuje kierownictwu produkcji filmu stosowne rozwiązania do zastosowania.

4.2. Zakres czynności Montażysty dźwięku w okresie przygotowawczym (opcja)

- 4.2.1. Na życzenie Reżysera lub Operatora dźwięku Montażysta dźwięku udziela wskazówek i konsultacji przy pracach związanych z ustaleniem koncepcji montażu dźwięku filmu.
- 4.2.2. Współpracuje z Operatorem dźwięku, Reżyserem, Producentem i opcjonalnie z Supervisorem VFX przy przygotowaniach do montażu dźwięku do sekwencji efektowych.
- 4.2.3. Uzgadnia z Kierownikiem produkcji wybór swojego najbliższego współpracownika (Asystent montażysty dźwięku, jeśli jego zatrudnienie jest planowane) oraz skład podległego sobie personelu pomocniczego, wybór sprzętu technicznego do montażu dźwięku i dźwięku, wybór właściwych studiów postprodukcyjnych, ustala procedurę obiegu zmontowanych nośników w uzgodnionej technologii produkcji filmu.
- 4.2.4. Współpracuje z Kierownikiem produkcji przy zamawianiu sprzętu specjalnego do montażu, a także uzgadnia wszystkie pozycje związane z montażem dźwięku w kosztorysie filmu.
- 4.2.5. Przeprowadza próby sprzętu montażowego dźwięku, który będzie używany w jego pracy.
- 4.2.6. Uczestniczy w montażu dźwięku zdjęć próbnych (opcjonalnie).
- 4.2.7. W filmowych formach muzycznych, jak np. musical, Montażysta dźwięku w pierwszej kolejności montuje playbacki lub nagrania muzyczne.

4.3. Zakres czynności Montażysty dźwięku w okresie zdjęciowym

- 4.3.1. Montażysta dźwięku (jeśli taki zakres obowiązków zostanie mu nadany przez Operatora dźwięku) zabezpiecza przed zagubieniem lub uszkodzeniem wszystkie otrzymywane kopie robocze lub materiały zapisu elektronicznego z planu, segreguje je i opisuje w uzgodnionej technologii, stosownie do chronologii akcji w scenariuszu lub w scenopisie oraz do zapisów z klapsa i zapowiedzi Klapsera. Kompletuje raporty montażowe z planu i inne materiały mogące ułatwić montaż dźwięku filmu. W wypadku montażu filmu w technologii elektronicznej opisuje otrzymane pliki komputerowe. Wyżej wymienione czynności Montażysta dźwięku wykonuje samodzielnie lub zleca do wykonania Asystentowi montażysty dźwięku.
- 4.3.2. W zależności od przyjętej i uzgodnionej techniki montażu, współpracując z Operatorem dźwięku, Montażysta dźwięku przygotowuje i wstępnie montuje dźwięk filmu, synchronizując go z obrazem offline.
- 4.3.3. Jeśli procedury wyznaczone przez Producenta nie zakładają innego sposobu działania² Montażysta dźwięku zleca Asystentowi montażysty dźwięku wykonywanie 3 kopii w dwóch standardach zapisu (nośników) wszystkich oryginalnych nagrań z planu (tzw. backup), po każdym dniu zdjęciowym.

4.4. Zakres czynności Montażysty dźwięku w okresie montażu i udźwiękowienia

- 4.4.1. Montażysta dźwięku prowadzi montaż wybranych strumieni dźwięku (dialogi i/lub efekty i/lub muzyka) filmu aż do momentu akceptacji zmontowanego dźwięku filmu przez

² Kopiowanie elektronicznych oryginalnych materiałów z planu wykonywane jest także często przez Operatora dźwięku jeszcze na planie zdjęciowym, szczególnie gdy transport materiałów z planu do montażowni dźwięku nie jest możliwy lub jest utrudniony. Logistyka wykonywania backupów, wymaga dokładnego i indywidualnego uzgodnienia oraz decyzji, czy pozostaje ona w zakresie prac na planie zdjęciowym, czy też w zakresie prac studia postprodukcyjnego. Pliki dźwiękowe są dużo lżejsze niż pliki obrazu, dlatego też kopiowanie ich jest szybsze i łatwiejsze. Nie wymaga aż tak dużej liczby pojemnych nośników.

- Operatora dźwięku, Reżysera i przyjęcia go przez Producenta. Montując dźwięk filmu w przyjętej technologii, łączy nagrania dźwiękowe różnych ujęć ze sobą, opracowuje przejścia montażowe, wprowadza dźwiękowe efekty montażowe (w ramach swoich kompetencji i możliwości technicznych) lub opracowuje wytyczne do ich wykonania. W wypadku oczekiwania na wykonywane przez zewnętrzne podmioty materiały dodatkowe do włączenia w film (jak np. efekty dźwiękowe, efekty specjalne, muzyka) Montażysta dźwięku rezerwuje na nie miejsce w zmontowanej wersji dźwięku filmu według dokładnego czasu trwania i długości tych planowanych do włączenia materiałów.
- 4.4.2. Po zakończeniu prac nad danym strumieniem dźwięku filmu, może czynnie uczestniczyć w opracowaniu koncepcji ostatecznego udźwiękowania filmu w konsultacji z pionem reżyserskim i Operatorem dźwięku, współpracując w tym zakresie z Konsultantem muzycznym i Kompozytorem.
 - 4.4.3. Współpracuje z wykonawcami animacji, grafiki, retuszy, efektów komputerowych, skomplikowanych czołówek itp. udzielając im wskazówek technicznych i merytorycznych. W razie potrzeby, w porozumieniu z Producentem, zleca Asystentowi montażysty dźwięku udostępnienie im kopii zmontowanych sekwencji dźwięku i scen filmu. Przyjmuje materiały dodatkowe do montażu po ich akceptacji przez Reżysera i Producenta.
 - 4.4.4. Współpracuje w przygotowaniach i odbiera zebrane przez Asystenta montażysty dźwięku gotowe zamówione (w uzgodnieniu z Reżyserem i Producentem) dźwiękowe cytaty z innych utworów audiowizualnych (np. archiwalia) i zgłasza chęć ich wykorzystania Operatorowi dźwięku i/lub Kierownikowi produkcji. Ewentualne konsekwencje prawne użycia cytatów (w świetle prawa autorskiego) ponosi Producent, dlatego też ich użycie w montażu dźwięku filmu jest warunkowane zgodą Producenta.
 - 4.4.5. Montażysta dźwięku współpracuje przy montowaniu napisów czołowych i końcowych, gdyż mogą one wpływać na ścieżkę dźwiękową filmu i jej synchronizację.
 - 4.4.6. Wskazuje Operatorowi dźwięku odpowiedzialnemu za udźwiękowanie filmu parametry techniczne i czasowe związane z przygotowaniem finalnego dźwięku; zapewnia wybrane fragmenty dźwięku filmu do organizacji nagrań postsynchronów dialogów, efektów dźwiękowych (synchronicznych i bocznych) i muzyki filmu.
 - 4.4.7. Ściśle współpracuje z pionem dźwiękowym, udzielając na życzenie realizatorów wskazówek montażowych podczas nagrań na planie lub nagrań postsynchronów, efektów dźwiękowych synchronicznych i bocznych lub muzyki.
 - 4.4.8. Montażysta dźwięku, opcjonalnie, przyjmuje wszystkie wykonane nagrania dźwięku.
 - 4.4.9. Montażysta dźwięku, opcjonalnie, przygotowuje – na zlecenie Producenta we współpracy z Reżyserem – materiały promocyjne filmu, tj. montuje wersje dźwięku zwiastunów, teasera, reklamy radiowe itp. Szczegółowy zakres tych prac określa umowa z Producentem³.
 - 4.4.10. Opcjonalnie uczestniczy w pracach związanych z ostatecznym zgraniem wszystkich elementów dźwiękowych na jedną ścieżkę i wspomaga przygotowanie, kompletnej kopii przeglądowej gotowego filmu w takiej formie, aby można było przeprowadzić ewentualne poprawki zarówno w obrazie, jak i w dźwięku.
 - 4.4.11. Opcjonalnie uczestniczy w pokazie kolaudacyjnym. Na zlecenie Producenta wykonuje lub nadzoruje wykonanie wszelkich niezbędnych dźwiękowych poprawek montażowych i ponownie przedstawia finalną wersję dźwięku filmu do akceptacji⁴.

4.5. Zakres czynności Montażysty dźwięku w okresie prac końcowych

³ Obowiązki dotyczące materiałów dodatkowych są kwestią umowy i uzgodnień z Producentem, gdyż w praktyce promocją filmu zajmują się wyspecjalizowane, inne osoby i firmy (np. agencja reklamowa, dystrybutor filmu).

⁴ W końcowej fazie prac etapu postprodukcji – szczególnie po kolaudacji nie powinno już dochodzić do zmian w montażu obrazu; ewentualnie poprawki powinny dotyczyć napisów, efektów wizualnych lub elementów wprowadzanych po zatwierdzeniu montażu obrazu (offline).

- 4.5.1. Po ostatecznej akceptacji – przez Reżysera, Producenta, Operatora obrazu i Operatora dźwięku – finalnej wersji filmu, Montażysta dźwięku wspiera przekazanie Kierownikowi produkcji kompletnych materiałów wyjściowych dźwięku filmu, w uzgodnionych standardach i na odpowiednich nośnikach, w celu przekazania ich do właściwych podmiotów zajmujących się dalszą transformacją tych materiałów i produkcją kopii filmu; w związku z tym wykonuje m.in. następujące prace:
- 4.5.1.1. W wypadku montażu elektronicznego, nadzoruje i zleca przekazanie plików komputerowych z dźwiękiem filmu w wersji online oraz sesję z montażu dźwięku (opcjonalnie) wyznaczonemu przez Kierownika produkcji podmiotowi, do dalszego opracowania (np. do transferu na negatyw tonu⁵ w celach archiwizacyjnych).
 - 4.5.1.2. Opcjonalnie, jeśli takie obowiązki wskaże mu Operator dźwięku odpowiedzialny za montaż dźwięku, udźwiękowanie i zgranie filmu, wspiera i/lub zleca wykonanie kopii materiałów dźwiękowych całego filmu dla celów bezpieczeństwa (*final backup*) oraz nadzoruje przygotowanie na polecenie Producenta kopii pokazowych i innych materiałów wyjściowych, w uzgodnionej liczbie, we wskazanych standardach oraz formatach technicznych i na określonych nośnikach – o ile nie zlecił wcześniej tych wszystkich prac Asystentowi montażysty dźwięku lub nie zostały zlecone upoważnionym pracownikom, przedstawicielom montażowni lub studia postprodukcji.
- 4.5.2. Dokładny wykaz materiałów wyjściowych filmu umożliwiających dystrybucję filmu na różnych polach eksploatacji (jak kino, home video, telewizja, internet, nowe media itd.), włącznie z materiałami promocyjnymi (zwiastuny, teasery itp.) przygotowywanymi przez Montażystę dźwięku, określa co do zasady (w zawartej z Montażystą dźwięku umowie) Producent.
- 4.5.3. Jeśli umowa z Montażystą dźwięku nie przewiduje wykonywania dodatkowych materiałów – szczegółowy ich wykaz sporządza pełnomocnik Producenta (Kierownik produkcji, Drugi kierownik produkcji ds. postprodukcji lub dedykowany Kierownik postprodukcji itp.), określając techniczne parametry eksploatacyjne tych materiałów i wskazując ich wykonawców.

⁵ Negatyw tonu jest optycznym - analogowym lub cyfrowym zapisem dźwięku na taśmie światłoczułej, kiedyś służącym do wykonania kopii pozytywowych z dźwiękiem. Dziś może służyć jako materiał archiwizacyjny, ale ze względu na ograniczenia technologii (konieczność kodowania) jest to praktyka dość rzadka, a w Polsce wręcz nie jest stosowana.